

Asia: VN/23401/2023

## **Lausuntopyyntö edunvalvojan palkkion suuruudesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta**

### **Lausunnonantajan lausunto**

#### **Millaisia vaikutuksia esitetyllä muutoksella olisi toimintaan?**

Asianajajat tuottavat edunvalvontapalveluita käytännössä kahdessa eri muodossa:

- 1) Ostopalveluna oikeusaputoimistoille, joissa asianajajat tai asianajotoimistojen työntekijät toimivat yleisinä edunvalvojina.
- 2) Yksityisenä edunvalvontapalveluna, jolloin joko edunvalvonnan päämies itse tai hänen omaisensa (yleensä) on pyytänyt yksityisen, tehtävään suostuneen asianajajan määräämistä edunvalvojaksi.

Asianajajaliitto katsoo, että esitetty muutos olisi omiaan vaikuttamaan myönteisesti molempien ryhmien edunvalvojiin. Erityisesti ensimmäisenä mainitun ryhmän, eli ostopalveluita tuottavien asianajajien, asianajotoimistojen ja niiden edunvalvojina toimivien työntekijöiden kannalta muutoksella olisi myönteisiä vaikutuksia.

Kun palkkiotaso vähäisessäkin määrin nousee, voidaan olettaa, että myös edunvalvojien työn laatu, työmotivaatio ja hakeutuminen tehtäviin lisääntyvät.

Asianajajaliitto katsoo, että yksityisiä edunvalvontapalveluita tarjoavien asianajajien määrän voitaisiin olettaa uudistuksen johdosta jonkun verran kasvavan, mikäli uudistus tulee voimaan esitetyssä muodossaan.

On ilmeistä, että osittain alhaisten palkkioiden takia yksityiset asianajajat (poislukien ostopalveluiden tuottajat) eivät useinkaan ole halukkaita toimimaan edunvalvontatehtävissä tilanteissa, joissa päämiehillä on alhaiset tulot. Palkkiorajoin rajoittaa yksityisen asianajajan palkkiota siinä määrin, että vaikka päämiehellä olisi suurehkokin varallisuus, ei sen hoitamisesta saatavaa palkkio rajoittimen johdosta välttämättä asianajajien näkökulmasta voida pitää riittävänä omaisuuden hoitamisesta aiheutuvaan työmäärään nähden.

Kun palkkiolla tulee omaisuuden hoitamiseen liittyvien tehtävien lisäksi kattaa kaikki muutkin edunvalvojan toimenpiteet, eivät yksityiset asianajajat Asianajajaliiton käsityksen mukaan juurikaan toimi pienituloisten ja vähävaraisten päämiesten edunvalvojina. Työmäärään suhteutettuna ovat palkkiot rajoitusten johdosta niin alhaisia, että niillä ei pysty tuottamaan laadukasta palvelua, kattamaan toimiston yleiskuluja ja vielä saamaan kohtuullista palkkiota asianajajalle, joka toimii edunvalvojana.

Ollakseen yhtä aikaa laadukasta ja kannattavaa, tämä toiminta edellyttää pitkälle kehitettyjä prosesseja, lukuisia päämiehiä ja edunvalvonta-asioihin erikoistunutta henkilökuntaa, jotka kaikki edellä mainituilla ensimmäisen ryhmän ostopalveluita tuottavilla asianajotoimistoilla on käytössään.

On selvää, että edunvalvonnan menestyksekkäs harjoittaminen edellyttää jopa merkittävää aputyövoimaa erityisesti rutiininomaisisten tehtävien hoitamisessa. Yksittäisten päämiesten edunvalvontaa hoitavilla asianajajilla tai asianajotoimistoilla ei useinkaan ole mahdollisuuksia tällaisen ammattitaitoisen ja erikoistuneen aputyövoiman käyttämiseen.

Muistiossa esitetty esimerkki osoittaa, että 30 000 euron vuositulolla ja 400 000 euron varallisuudella edunvalvoja on nykyään oikeutettu laskuttamaan lisämaksuna n. 5 570 euroa vuodessa.

Sanottu määrä vastaa esimerkiksi 200 euron tuntilaskutusta käyttävän asianajajan n. 27 tunnin työmäärää. Tämä työmäärä vastaa noin kahden tunnin (2 h 10 minuuttia) kuukausittaista työtä päämiehen hyväksi. On selvää, että vähäinenkin lisäys tähän työmäärään on sekä päämiesten että edunvalvojien etu. Ehdotetun muutoksen myötä asianajajalla olisi oikeus laskuttaa lisäpalkkiona lähes 5 880 euroa, eli noin puolentoista tunnin työmäärää/ laskutusta vastaava määrä (310 €) enemmän. Ehdotettu muutos mahdollistaisi siis yksityisille edunvalvojille n. 1,5 vuotuisen lisätyötuntimäärän sanotulla palkkiotasolla. Tämä lisäys siis koskisi muistiossa sanottua korkeinta tulo- ja varallisuustasoa.

Asianajajaliitto tuo esiin, että lausuntopyynnön liitteenä olevassa muistiossa ei ole millään tavalla arvioitu esitettyjen muutoksen vaikutusta sellaisten päämiesten edunvalvontapalkkioiden suuruuteen, joiden edunvalvojana toimii yksityinen (ei ostopalvelu-) asianajaja ja jonka vuositulot ylittävät 30 000 euron määrän ja jolla lisäksi on vähäistä merkittävämpi varallisuus.

On ilmeistä, että yksityiset asianajajat toimivat edunvalvojina nimenomaan enimmäkseen henkilöille, joilla on enemmän varallisuutta ja tuloja. Näin ollen esimerkiksi palkkiorajoittimen korottaminen 18:sta 19:ään prosenttiin, voi vaikuttaa edunvalvojan palkkioon suhteellisen paljonkin, mikäli päämiehellä on esimerkiksi kohtuulliset (esim. 50 000 €/vuosi) tulot ja muistiossa todettu keskimääräistä suurempi varallisuus 400 000 euroa.

Nykyisin edunvalvojalla on ollut oikeus periä palkkiona omaisuuden hoitamisesta (edellyttäen tietenkin, että päämiehen omaisuus edellyttää hoitamista ja että omaisuutta on hoidettu) sanotulta päämieheltä perusmaksujen lisäksi omaisuuden hoitamisesta 9 000 euroa, kun hänellä ehdotetun uudistuksen jälkeen olisi oikeus periä lisämaksuna 9 500 euroa. Korotus vastaa edellä olevalla palkkiotasolla noin kahden ja puolen tunnin keskimääräistä asianajajan tuntilaskutusta (mikäli käytetään edellä olevan esimerkin mukaisesti 200 euron tuntivelvoitusta) vastaavaa lisäystä.

Kokenut ja osaava asianajaja pystyy sanotun kahden ja puolen tunnin työllä hoitamaan yksittäisen päämiehen omaisuutta jopa merkittävästi aiempaa enemmän ja paremmin. Näin ollen muutoksen vaikutus mahdollistaisi työn suorittamisen laadukkaammin ja paremmin. Koska nousu kuitenkin on sinänsä pienehkö, ei sillä silti siis oleteta olevan vähäistä suurempaa vaikutusta yksityisten edunvalvojien määrän kasvuun.

### **Miten arvioitte vaikutuksia niihin, joiden edunvalvojana toimitte?**

Asianajajaliitto katsoo, että alussa sanotun ryhmän 1. edunvalvojina toimivien asianajajien päämiehille vaikutukset saattaisivat yksittäistapauksissa olla merkittävänkin negatiivisia. Tämä koskisi pääasiassa päämiehiä, jotka eivät olisi oikeutettuja toimeentulotukeen.

Koska, kuten jo edellä on todettu, yksityiset asianajajat toimivat edunvalvojina pääasiassa päämiehille, joilla on kohtuulliset tulot ja vähäistä suurempi varallisuus, ei muutoksella taasen todennäköisesti olisi oletettavasti merkittävää vaikutusta tällaisten asianajajien päämiesten talouteen. Vaikutus ilmenisi lähinnä siinä, että päämiesten voitaisiin olettaa saavan parempaa ja laadukkaampaa edunvalvontapalvelua, koska edunvalvojalla olisi mahdollisuus käyttää edellä olevan esimerkin mukaan jopa kaksi ja puoli tuntia vuodessa enemmän aikaa yksittäisen päämiehen asioiden hoitamiseen.

### **Muut kommentit esitysluonnoksesta**

Asianajajaliitto toteaa, että sikäli kun muutoksella olisi haluttu keventää julkisen sektorin työmäärää edunvalvontapalveluiden tuottamisessa, olisi ollut hyödyllistä korottaa omaisuuden hoitamisesta nostettavan lisäpalkkion perusteena olevaa prosenttia.

Palkkion perusteena olevan prosentin korottaminen olisi todennäköisesti lisännyt yksityisen edunvalvontapalvelun tarjontaa ja vienyt nimenoman enemmän työtä vaativia edunvalvontatehtäviä pois yleisiltä edunvalvojilta säästäen näin ylikuormittuneiden oikeusaputoimistojen rajallisia resursseja. Samalla tämän muutoksen esitysluonnoksen perusteluissa sanottu mahdollinen palkkioiden kohtuuttomuus olisi voitu välttää sillä, että prosenttimuutos olisi kohdennettu vain tietyn tuloluokan ylittäviin päämiehiin.

Asianajajaliitto pitää ilmeisenä, että mikäli edunvalvojina toimisi omaisia useammin ammattitaitoinen asianajaja, tulisivat päämiesten asiat laadukkaammin hoidetuksi. Muutoksella olisi voitu myös lisätä yksityisen edunvalvojan tehtävän houkuttelevuutta nostamalla palkkioita sellaisessa päämiesryhmässä, joilla on varaa suorittaa korkeampia palkkioita ja joiden talouteen palkkioiden korotus ei merkittävästi vaikuttaisi.

Enne Heidi  
Suomen Asianajajaliitto